

ÉVES BESZÁMOLÓ JELENTÉS

2006. július 15. - 2007. július 15.

RÓMA

DR. PÁNCZÉL MÁRIA
tudományos és technológiai (TÉT) attasé

1. Olaszország K+F +I rendszerének főbb jellemzői

Negyedik beszámolási időszakom gyakorlatilag egybeesett a tavaly tavaszi törvényhozási választások eredményeképpen hatalomra került, Romano Prodi vezette baloldali koalíciós kormány első évével. A korábban stagnáló olasz gazdaság 2006-ra magához tért: szerény növekedés és egyensúly-javulás jeleit mutatta, és ez a tendencia 2007-ben is folytatódik. Hivatalos becslések szerint a 2007-es GDP-növekedés 2,0 % lesz. Az államháztartási deficit idén a GDP 2,5%-ára prognosztizálható, az államadósság pedig az előrejelzések szerint a GDP 105,1%-ára csökken. A kormány által idén június végén közzétett 2008 – 2011-es gazdasági és pénzügyi terv a nyugdíjrendszer, az egészségbiztosítás, az államigazgatás és az önkormányzati rendszer reformját irányozza elő.

A World Economic Forum 2006 őszi közzétett, The Global Competitiveness Report 2006-2007 című jelentésének nemzetközi rangsorában Olaszország a 42. helyet foglalja el, a 41. helyre rangsorolt Magyarország és 43. India között 125 ország komplex összehasonlítása alapján. Az olasz helyezést rontották az ország makrogazdasági problémái, a közintézmények alacsony hatékonysága és a munkaerőpiac rugalmatlansága. E gyengeségeket részben kompenzálja az olasz vállalatok innovációs kapacitása és technológiai színvonala. Itália az általános technológiai felkészültség tekintetében a 32. helyen végzett.

Az olasz kormányon belül az egyetemek és kutatóintézetek irányítása a Felsőoktatási és Kutatási Minisztérium feladata, a vállalati innováció támogatása a Gazdaságfejlesztési Minisztérium hatásköre, az információs társadalom elterjesztése pedig a közszolgálati innovációs tárca nélküli miniszter hivatalának felelőssége. A három illetékes miniszter: Fabio Mussi, Pierluigi Bersani és Luigi Nicolais rendszeresen egyeztet egymással K+F+I kérdésekben, és számos közös javaslatuk született.

A Prodi – kormány programjának K+F+I politikai céljai az alábbiakban foglalhatóak össze: Az Olaszország előtt álló kihívás lényege az ismeretek, a tudás középpontba helyezése a politikában, a gazdaságban és a társadalomban. A jelenlegi olasz felsőoktatás és kutatás – számos kiválósági szigete ellenére – komoly problémákkal küzd: alulfinanszírozott, nem rendelkezik az önkorrekciót elősegítő autonóm irányító struktúrákkal, fejletlen az értékelési rendszere, nem eléggé nyitott a fiatal tehetségek irányába, az intézményeiben gyenge a meritokrácia, a kutatási eredmények gyakorlati hasznosítása pedig korlátozott és kevésbé dinamikus. Az új kormány e negatív tendenciák megfordítását az olasz felsőoktatási és kutatási rendszer európai integrációjának felgyorsításával, a belső és külső egyensúlyzavarok felszámolásával, és a már létrejött legjobb gyakorlatok elterjesztésével igyekszik elősegíteni.

Az olasz kormány egyéves tevékenységét a kutatáspolitikai célok megvalósításában Fabio Mussi kutatási miniszter értékelte 2007. június elején. A miniszter öt olyan területet jelölt meg, ahol már sikerült eredményeket elérnie. Első helyen említette az olasz kutatás határozottabb közelítését az Európai Kutatási Térséghez, emellett kiemelte tárcája belépését a Gazdaságtervezési Tárcaközi Bizottságba, a Felsőoktatási és Kutatási Értékelő Nemzeti Ügynökség létrehozását, egy egységes Kutatási Alap életre hívását, valamint a fiatal kutatói felvételek újraindítását. Mussi a közeljövő feladatai közé sorolta az állami kutatóintézetek reformjával kapcsolatos törvénytervezet parlamenti jóváhagyásának végig vitelét, egy új Nemzeti Kutatási Terv valamint egy Nemzeti Kutatási Infrastruktúra-fejlesztési Program kidolgozását.

A fontosabb intézkedések konkrét részletei a következők:

- A kormány áprilisban nyújtotta be a parlamentnek a Felsőoktatási és Kutatási Értékelő Ügynökség (ANVUR – Agenzia nazionale di valutazione del sistema universitario e della ricerca) létrehozására és működtetésére vonatkozó törvénytervezetet. Az évi 20m€-s büdzsével rendelkező új szervezet független és autonóm módon értékeli majd az egyetemek oktatási, ill. az egyetemek, állami kutatóintézetek és közpénzeket felhasználó magán kutatóhelyek kutatási tevékenységét. Az állami többletforrásokat az értékelés alapján kialakult rangsor figyelembevételével osztják majd el a szektorban.
- Idén májusban a Felsőoktatási és Kutatási Minisztérium által korábban kezelt négy kutatási alap összevonásával létrejött a Tudományos és Technológiai Kutatási Befektetési Alap (FIRST – Fondo per gli investimenti in Ricerca Scientifica e Tecnologica), amely 200 + 300m€-val gazdálkodhat 2007-ben, 200 + 300m€-val 2008-ban és 200 + 360m€-val 2009-ben. Az első, alapkutatási pályázatot júniusban már meghirdették az új alapból 90m€ kerettel, a következő, ipari kutatási pályázatok ősszel indulnak.
- A fiatal kutatók felvétele érdekében fokozatosan feloldják a kutatói létszámstopot. 2007-ben az eddig szerződéssel foglalkoztatott kutatók 40%-a véglegesíthető. 2008-2009-ben a kutatóintézetek bevételeik 80%-a erejéig vehetnek fel kutatókat. Emellett egy három éves rendkívüli programot léptetnek életbe, amelynek keretében összesen 2000 új kutató alkalmazására hirdetnek pályázatot. A program fedezete három évre 140 m€.
- A kutatóintézetek státútumának és vezető szerveinek megváltoztatásáról szóló törvénytervezetet idén júliusban fogadta el a Nemzetgyűlés két lényeges módosítással. Az egyik szerint az intézetek új státútumát a Felsőoktatási és Kutatási Minisztérium helyett egy első, átmeneti időszakban az intézetek 5 minisztériumi képviselővel kibővített tudományos tanácsa fogja kidolgozni, majd a reform utáni normális működés során a kutatóintézetek önállóan döntenek, és a minisztérium csak törvényességi és szakpolitikai felügyelet gyakorol. A másik módosítás szerint az intézetek belső irányító testületeibe kinevezendő jelöltek közé a munkavállalók megválasztott képviselői is bekerülhetnek. A most a Szenátus elé visszakerülő jogszabály-tervezetben megmaradt ugyanakkor miniszteri biztos kinevezésének lehetősége a működési zavarokkal küzdő, kutatási tevéteit nem teljesítő, vagy missziójával ellentétes belső szabályozást elfogadó kutatóintézetek esetében.

A Gazdaságfejlesztési Minisztérium legfontosabb K+F+I intézkedés-sorozata az olasz kormány által 2006. szeptemberében útjára bocsátott, „Industria 2015” névre keresztelt ipari innovációs törvénytervezetben öltött testet, amely a korszerű ipar fogalmát a termelő tevékenységek, a szolgáltatások és az ipari K+F egységeként definiálja. A kormányzati iparpolitika kutatástámogatási tevékenysége két lábon áll majd: egyrészt fennmaradnak, és egységes, átlátható szerkezetben működnek az automatikus ösztönzők, döntően adókedvezmények formájában. Másrészt a háromévenként kidolgozandó Gazdaságfejlesztési Terv stratégiai céljainak megfelelő Ipari Innovációs Projektek meghatározására kerül sor a három illetékes miniszter /gazdaságfejlesztési, kutatási és közszolgálati innovációs/ valamint a Régiók közös döntése alapján.

A törvény-tervezet rögzíti az Ipari Innovációs Projektek fő kritériumait és jóváhagyási folyamatát, valamint a koordináló Projektfelölős kinevezési mechanizmusát. A projektek finanszírozására a három minisztérium meglévő forrásai mellé létrehozzák a Versenyképességi Alapot a Gazdaságfejlesztési Minisztérium kezelésében. A minisztérium

másik új alapja, a Vállalatfinanszírozási Alap a kis- és közepes vállalatok hitelhez jutását könnyíti majd meg. A törvény-javaslat új eleme még a vállalatok hálózata jogi fogalmának bevezetése a kritikus sűrűség növelése érdekében, a szellemi tulajdon védelemének megreformálása és a szabadalom-kezelés EU– harmonizálása, valamint egy Operatív Egység felállítása a vállalati válsághelyzetek korai feltárására és elhárítására. A 2007- 2009 közötti időszakban 1 md € -val gazdálkodó Industria 2015 program keretében már sor került az első 3 tematikus pályázat kiírására az energia-hatékonyság, a fenntartható mobilitás és a tipikus „Made in Italy” termékek gyártásában felhasználandó új technológiák területén.

A közszolgálati reformokért és innovációért felelős tárca nélküli miniszter a gazdasági- és pénzügyminiszterrel együtt, kidolgozott egy Nemzeti Innovációs Ügynökség létrehozásáról szóló rendeletet. Az olasz kormány nemrégiben meg is nevezte az új Nemzeti Innovációs Ügynökség felállításáért felelős kormánybiztost, Ezio Andreta személyében, aki jelenleg az olasz APRE (Európai Kutatásokat Népszerűsítő Ügynökség) elnöke, korábban pedig az EU Kutatási Főigazgatósága ipari kutatásokért felelős igazgatója volt. A biztosnak 18 hónap áll rendelkezésére, hogy egy hamarosan kinevezendő stratégiai és tudományos bizottság segítségével megalkossa az új intézmény statútumát és elindítsa annak operatív működését. Az Agenzia Nazionale per l’Innovazione (ANI) milánói székhellyel jön létre a helyi Kereskedelmi Kamara által 2008-ban átadandó Innovációs Palotában. Az ügynökség az eredetileg elképzelt innováció terjesztési, módszertani és a jó példákat egy nemzeti regionális hálózat keretében propagáló tevékenysége mellé megkapja feladatul az új olasz innovációs törvény („Ipar 2015 program”) alapján meghirdetett ipari innovációs pályázatok értékelését is.

Olaszországban két eltérő szerveződésű innovációs rendszer él együtt. Az egyikben kisvállalatok versenyeznek és kooperálnak helyi szinten. A másik, országos K+F rendszer esetén nagyvállalatok, új kis high-tech cégek, nagy állami kutatóintézetek, egyetemek valamint a központi és tartományi kormányzatok működnek együtt. A nemzeti kutatási rendszer a tudományos és technológiai kompetenciák gazdag tárházát kínálja 77 egyeteme révén. Ehhez járul az állami kutatóintézetek kínálata, amelyek közül a legjelentősebbek: a CNR (Nemzeti Kutatási Tanács) 110 kutatóintézetből álló hálózatával, az ENEA (Az Új Technológiák, az Energia és a Környezet Ügynöksége), az INFN (az Országos Magfizikai Kutatóintézet) és az ASI (Olasz Űrügynökség). Emellett az ország legnagyobb vállalatai is jelentős alkalmazott- és ipari K+F-et végző kutatóközpontokat működtetnek.

Az olasz Statisztikai Hivatal legutóbbi becslései szerint a teljes nemzeti K+F kiadás 2006-ban a GDP 1,13%-kát érte el, abszolút értékben pedig 16,5 milliárd eurót tett ki. Itáliában 2006-ban a kutatás finanszírozás 54,2%-a állami, 45,8%-a magánforrásból származott. A végrehajtásban a vállalatok 49%-ban, a privát non-profit szervezetek 1,8%-ban, az egyetemek 31,9%-ban és az állami kutatóintézetek 17,3%-ban vettek részt. A nagyvállalatok közül az EU 2006-os adatai szerint a saját K+F kiadások alapján rangsorolt első 100 európai cég között 18. helyen szerepel a Finmeccanica, 20. helyen a Fiat, 82. helyen az ENI, 88. helyen a Telecom Italia, és 93. helyen a Pirelli. Az olasz ipart ugyanakkor főként az alacsony- és közepes technológiájú iparágakban termelő, erősen specializálódott kisvállalatok jellemzik. Az olasz kkv-k által követett innovációs modell, döntően az inkrementális innováción alapul. Ezért szükségük van külső kutatási és technológiai szolgáltatásokra, valamint ezek igénybeviteléhez állami támogatásra is nemzetközi versenyképességük megőrzéséhez. A legösszetettebb olasz megközelítés a K+F eredmények piaci hasznosítása tekintetében továbbra is a tavalyi jelentésben ismertetett regionális, tematikus technológiai körzetek kialakításának folytatása.

2. Jelentősebb események a K+F+I területén

A beszámolási időszak legfontosabb Tét vonatkozású eseményei Itáliában:

2006. augusztus:

- Létrejött az olasz Nemzetgyűlés Tudományos és Technológiai Döntés-előkészítő Munkabizottsága (VAST - Comitato per la valutazione delle scelte scientifiche e tecnologiche)

2006. szeptember:

- Az olasz gyáriparosok szövetsége, a Confindustria 4. országos kutatási vitanapja Róma

2006. november:

- Az olasz egyetemek helyzetéről szóló 7. országos jelentés bemutatása Róma

2007. január:

- Országos EU 7. kp. nyitókonferencia Potocnik kutatási biztos részvételével Róma

2007. február:

- Az olasz Euro - mediterrán Éghajlat-változási Kutatóközpont felavatása
- Az olasz repülőmérnöki képzés 80. évfordulójának megünneplése a római Sapienza egyetemen, olasz-francia kormányközi úrkutatási egyezmény aláírása
- Az InnovAction nemzetközi innovációs kiállítás megrendezése Udine

2007. március:

- A Római Szerződések aláírásának 50. évfordulóján európai űrhajós találkozó Róma
- A XVII. Országos tudományos-ismeretterjesztő hét megrendezése

2007. április:

- A „Nemzetközi kooperáció az EU 7. Kp.-ban” című országos konferencia Catania

2006. május:

- „Research to Business” nemzetközi innovációs vásár Bologna
- Erasmus 20. éves jubileumi ünnepek Rimini
- Nemzetközi tudományos könyvkiadási vásár Trieszt

2006. június:

- Európai Egyetemi Oktatói Találkozó Róma

2006. július:

- Nemzetközi Nanotechnológiai Konferencia Genova
- V. Euro-mediterrán Laboratórium, Milánó

A közeljövő legrangosabbnak ígérkező Tét eseményei:

- 2007. szeptember 19-22. Third World Conference on the Future of Science (The Energy Challenge) Velence;
- szeptember 25-26. Bioforum, Milánó;
- október 8-9. IX. European Inter-parliamentary Space Conference, Róma
- november 11-15. XX. World Energy Congress Rómában a World Energy Council és a vendéglátó olasz kormány rendezésében.

3. Olaszország kétoldalú és multilaterális TÉT kapcsolatai

A világ tudományos publikációinak átlagosan 4%-a származik Olaszországból. Az olasz tudósok kutatási eredményeik 37%-kát külföldi partnerrel közösen teszik közzé. A nemzetközi együttműködés olasz prioritásait a 2005-2007-es Nemzeti Kutatási Terv határozza meg. A hagyományos kétoldalú kormányközi TÉT egyezmények végrehajtásának felelőse az olasz Külügyminisztérium, amely több mint 50, tudományos elemeket is tartalmazó egyezményt, illetve érvényben lévő mobilitási munkatervet gondoz. Ezek bázisán az olasz Kutatási Minisztérium intézményközi kooperációk kialakítását is szorgalmazza legfontosabbnak ítélt stratégiai partnereivel. Ezek négy csoportra oszthatók: a fejlett ipari G7 partnerekre, a földrajzi közelségben lévő mediterrán – balkáni - kaukázusi országokra, a gyorsan növekvő BRIC országokra (Brazília, Oroszország, India, Kína) és a feltörekvők közül kiválasztott fókusz országokra, mint pl. Dél-Afrika, Mexikó és Malajzia.

Az új kooperációk közül említést érdemel az „Olasz tavasz Japánban 2007” című eseménysorozat K+F dimenziója, amelynek során új olasz-japán közös robotikai laboratóriumot avattak fel 2007 márciusában Pontedera-ban, ill. biotechnológiai partnerkereső találkozót tartottak Osaka-ban idén májusban. Fontos kezdeményezés a 2007 februárjában aláírt olasz-francia űrkutatási megállapodás, amelyhez hasonlókat a németekkel is terveznek. 2007 májusában az olasz kutatási miniszter és innovációs miniszter együttműködési szándéknyilatkozatot írt alá a Microsoft céggel három innovációs központ felállításáról és közös működtetéséről. (Piemonte/ beágyazott rendszerek/, Campania /biztonság/ és Toscana/ kulturális javak/).

Olaszország részvételét a multilaterális TÉT együttműködésekben a Külügyminisztérium és a Kutatási Minisztérium koordinálja. Ez kiterjed többek között az ENSZ (UNESCO, UNIDO, FAO), az OECD, a NATO, az ESO, a CERN, az IAEA, az EMBC, az EMBL, az ICTP, az IIAS, az EUREKA és a COST keretében kifejtett olasz TÉT aktivitásra is. Külön figyelmet fordítanak a trieszti Area Science Parkban működő nemzetközi K+F szervezetek: az ICTP, az ICS, a TWAS, az IAP, a SISSA és az ICGEB munkájának támogatására. Az ICGEB dél-afrikai laboratóriumának (Cape Town) megnyitását idén májusban jelentették be az olasz Külügyminisztériumban. Triesztben található a Közép-Európai Kezdeményezés TÉT-munkacsoportja is.

Olaszország a 2006. július közepén, Szentpéterváron rendezett G8 csúcstalálkozón vállalta, hogy 2007.-ben Triesztben az UNESCO-val közösen - a XXI. század kihívásainak áttekintésére - Oktatási, Kutatási és Innovációs Világforumot rendez. Az eseményre május 10-12. között az olasz miniszterelnök, az UNESCO, az ESA és a CERN főigazgatója, valamint az Orosz Tudományos Akadémia elnöke részvételével került sor a fenntartható fejlődés témakörében, külön afrikai szekció beiktatásával.

4. Olaszország kapcsolata az EU-val a K+F+I területén

Olaszország az Európai Közösség alapító tagja. Ennek szellemében 2007 márciusában, felsőoktatási és kutatási programokban is gazdag eseménysorozattal ünnepelték meg az olasz fővárosban a Római Szerződések aláírásának 50. évfordulóját. Az EU 7. kutatási keretprogramjának 2007. januári országos nyitókonferenciáján Mussi kutatási miniszter az új keretprogramban való sikeres olasz részvétel négy előfeltételét: a felsőoktatás megfelelő színvonalát, a kielégítő kutatásfinanszírozást, a kutatási infrastruktúra korszerűsítését és a kutatás-értékelés szükségességét emelte ki hazai szinten. A miniszter értékelt a 6. kp-ban való részvételt is. Eszerint miközben Olaszország 14%-ban járult hozzá a költségekhez, kutatóinak csak a források 9,6%-át sikerült visszapályáznuk, és ezzel egyenlegük százalékosan a legnegatívabb volt az EU25-ökön belül. A 7. kp.-ban a cél a null-szaladó elérése, ami 8 mld € elnyerését jelenti. A többletforrásokhoz jutás mellett, a közös eredményekhez való hozzáférés, a kiválóság ösztönzése és a gazdaságélénkítő hatás is a sikeres részvétellel járó előnyök között szerepel.

A 6. kp iránt nagy volt az olasz érdeklődés, de ez alacsony sikerarányal járt együtt. A beadásban 2. helyen álltak az olaszok koordinátorként és 3. helyen résztvevőként, az elfogadott projekteknél viszont már csak 15. helyezést értek el koordinátorként és 16.-at résztvevőként. A legnagyobb arányú olasz részvétel az ICT területén volt, ezt követte a fenntartható fejlődés, az élettudományok és a nanotechnológiák. Az előző keretprogramból levont tanulságok alapján az olasz Kutatási Minisztérium a 7. kp. során nagyobb koherenciára törekszik a nemzeti és európai programok között, javítja a központi államigazgatás és a régiók közötti egyeztetést, és erősíti az együttműködést a nemzeti képviselőkkel, szakértőkkel és az NCP-kkel.

Olaszország aktívan részt vesz az Európai Kutatási Térség keretprogramon kívüli európai K+F kezdeményezései: az ESF, az ESA, a COST és az EUREKA munkájában is. A COST élén idén tavasszal második elnöki periódusát kezdte meg közmegelegedésre Francesco Fedi olasz professzor. 2006. július 1-jétől 2007. június 30-ig Itália töltötte be az EUREKA soros elnöki posztját is. Stratégiai újdonság, hogy az olaszok a 37 tagú szervezet munkájába bevonták a Mediterrán –medence többi államát is. Jelenleg Olaszország 80 EUREKA projektben vesz részt 125 kutatóhelye révén 105 ml euró értékben. Az eddig lezárt 251 olasz részvételű projektben 628 intézmény közreműködött több mint 2 mld euró összegben.

Rendkívül fontos Olaszország számára, hogy elmaradott déli térségei az Európai Strukturális Alapokból K+F infrastruktúra-fejlesztésre addicionális forrásokhoz juthattak a „Tudományos Kutatási, Technológia-fejlesztési és Felsőfokú Képzési Nemzeti Operatív Program 2000 – 2006” keretében. Ennek három legfőbb prioritása a vállalati K+F támogatása, a felsőoktatási és kutatási rendszer megszilárdítása és az emberi erőforrás fejlesztése volt. A 2007-2013 közötti időszakban is hatékonyan ki szándékozzák használni az e téren adódó, némileg megváltozott lehetőségeket.

5. Olasz - magyar K+F+I kapcsolatok

Magyar-olasz relációban a tudományos és technológiai együttműködés jelenleg még az 1965-ben megkötött műszaki-tudományos kormányközi egyezmény bázisán megszületett 2004-2007-es kétoldalú kormányközi TÉT munkaprogram keretében folyik. Ennek gerincét a közös kutatási projektek alkotják. A legutóbbi, 2003. novemberi vegyes bizottsági ülésen 31 olyan kutatási projektet fogadtak el, amelyek megvalósításához a két kormány 4 éven át mobilitási támogatást nyújt, míg 2 kiemelt fontosságú projekt teljes finanszírozását az olasz fél vállalta. A projektek az orvostudományok, az informatika, a környezetvédelem, az agrártudományok, a biotechnológia, az anyagtudományok és a kulturális javak megőrzésének témakörét ölelik fel. A 2004-2007 évekre szóló kétoldalú kormányközi TÉT munkaprogram eltelt három és fél évének tapasztalatai szerint sikeresen zajlik az együttműködés. A munkaterv gazdája olasz részről a Külügyminisztérium, magyar részről a Nemzeti Kutatási és Technológiai Hivatal.

Az elmúlt évek legjelentősebb TÉT diplomáciai sikere a relációban, hogy - több mint 3 éves ratifikációs folyamat után - 2006. szeptember 15-én életbe lépett a Magyar Köztársaság Kormánya és az Olasz Köztársaság Kormánya közötti (új) tudományos és technológiai együttműködési keret-megállapodás, amelyet 2003. május 21-én Rómában írtak alá. Az új megállapodás - többek között - kiterjed a tudományos és a technológiai együttműködés minden meghatározó formájára és szakterületére. Elősegíti a feleknek az európai integráció részét képező programokban való közös fellépését és részvételét. A tudományos és technológiai ismeretek és tapasztalatok átadása révén növeli a nemzeti tudományos és technológiai potenciált, a tudományos eredmények gyakorlati alkalmazása révén hozzájárul a gazdaság technológiai fejlődéséhez, ezen kívül elősegíti a többoldalú és a regionális TÉT együttműködéseket. Emellett sokrétűbb és korszerűbb együttműködési formákat és bővülő olasz pénzügyi támogatást tesz lehetővé.

Így a következő, 2008-2010 közötti időszakra vonatkozó közös pályázati kiírására már az új egyezmény alapján került sor 2007. május 15. és június 30. között. Ennek új eleme, hogy a mobilitási és kiemelt projekt-pályázat mellett először teszi lehetővé az olasz fél közös irányítású disszertációk elkészítéséhez fiatal kutatók 3-9 hónapos olaszországi kiutazását. A kétoldalú együttműködés iránti növekvő érdeklődést mutatja, hogy az olasz Külügyminisztériumhoz a 2003-as 47 pályázattal szemben, most 107 pályamű érkezett be. A nyertes projektek kiválasztására a 2007. novemberében Budapesten rendezendő TÉT vegyes bizottsági ülésen kerül majd sor.

Olasz relációban a regionális K+F+I kapcsolatok kiépítését célszerű kiemelten szorgalmazni az elkövetkező időszakban. Itália 20 régiója a 2001-es Alkotmány-módosítás óta ugyanis önálló tartományi törvényalkotási joggal rendelkezik a kutatás, technológia-fejlesztés és innováció területén, és ezzel a jogukkal élve a régiók rendkívül aktív szerepet játszanak a helyi K+F+I bátorításában. A támogatásra a tartományi innovációs törvényben pontosan definiált prioritások mentén, egy mátrix-jellegű fejlesztés-felfogás keretében kerül sor. Erre a célra a régió részben saját anyagi erőforrásait áldozza, részben a Kutatási Minisztériummal kötött konkrét megállapodások alapján központi forrásokat kezel. Ennek a kooperációnak a fókuszálás és kritikus-tömeg kialakítás szempontjából legkiemelkedőbb példái a régióként egy témában létrehozott technológiai körzetek, amelyek az adott tartomány, termelési- és K+F háttér tekintetében is legerősebb területén közös állami-regionális finanszírozásban indítanak el fejlesztést. A fejlettebb, észak- és közép-itáliai régiókban megalakult 11 körzet mellé folyik a déli körzetek - helyi viszonyoknak megfelelő - profiljának kialakítása is.

Ennek megfelelően az NKTH elnökének előző évi Lazio, Piemonte és Lombardia tartományokat érintő tárgyalásai után a TÉT attasé javaslatára és szervezésében sor került az NKTH regionális ügyekért felelős elnökhelyettese Friuli Venezia Giulia (FVG) tartományi kapcsolatépítő tárgyalásaira 2007. február 15-16-án Udinében, a tartomány által szervezett InnovAction nemzetközi innovációs kiállítás és konferencia-sorozat keretében. A 2003 óta hivatalban lévő tartományi vezetés ambiciózus programjainak is köszönhető, hogy FVG Olaszország 20 régiója közül Lombardia, Piemonte, Lazio és Emilia-Romagna mögött az ötödik leginnovatívabb régió lett 0,59-es RSII (Regional Summary Innovation Index) értékével, és egyben a 34. Európában. Kiemelkedően magas az 1000 lakosra jutó kutatók száma is FVG-ben: 10,5 – szemben a 3,3-as olasz átlaggal.

Dr. Lippényi Tivadar, az NKTH elnökhelyettese rövid udvariassági eszmecsere-t folytatott Riccardo Illyvel, FVG tartomány elnökével, majd tárgyalt Roberto Cosolinival, FVG tartományi kormányának felsőoktatási, kutatási és munkaügyi miniszterével. Cosolini úr, -különös tekintettel a közös történelmi gyökerekre, a földrajzi közelségre és az európai régiók közötti egyre nagyobb összefogásra – maximális érdeklődését fejezte ki Magyarországgal és a magyar régiókkal folytatandó innovációs együttműködés tekintetében. Az NKTH elnökhelyettese találkozott Maria Cristina Pedicchio professzor asszonnyal, a tartományi Molekuláris Orvos-biológiai Technológiai Körzet elnökével is. A Körzet új laboratóriumait 2006. októberében avatták fel. Az elnök asszony szívesen venné a magyar kutatókkal való kooperációt akár kétoldalú, akár EU. 7. Kp keretekben is. Az együttműködések konkretizálására az NKTH egy őszi, pécsi találkozót és egy trieszti látogatást tervez.

A kétoldalú központi és tartományi kormányközi kooperáció mellett a magyar-olasz tudományos együttműködés döntő hányada intézményközi szinten, hagyományosan az egyetemek és kutatóintézetek között zajlik. Ezt mutatják a kormányközi TÉT munkaterv adatai is: a 33 közös projektben olasz részről 27 egyetem, 3 CNR- intézet és 3 egyéb kutatóintézet vesz részt, magyar részről pedig 17 egyetem, 10 MTA-intézet és 6 egyéb intézmény. Az olasz egyetemi partnerek 17 olasz város 18 egyeteméről kerülnek ki, jól mutatva a kapcsolatok szerteágazó jellegét. Az első helyen Milánó és Firenze áll.

Külön kiemelendő a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem és a Milánói Műegyetem között idén májusban aláírt két megállapodás. Ezek egyike a két intézmény közötti általános oktatási és kutatási együttműködést szolgálja, a másik pedig a Master képzés keretében közös mérnöki diplomák kibocsátásának lehetőségét teremti meg. Az MTA külön munkaterv szerint működik együtt a CNR kutatóintézeteivel, emellett kapcsolatot tart fenn a Lincei Nemzeti Akadémiával és az UNESCO-ROSTE Regionális Irodájával is. A két nagy szervezeten kívül eső kutatóintézetek között is folyik intézményközi kooperáció elsősorban mezőgazdasági és egészségügyi témákban.

A bilaterális kapcsolatokban fontos célként merül fel együttműködés kialakítása az olasz technológiai körzetekkel, a kis-, közép- és nagyvállalati technológiai kooperáció elősegítése, és az EU forrásokat is felhasználó, olasz regionális innovációs eredmények hazai adaptálása a 2007–2013-as EU kutatási és strukturális források közös megpályázása érdekében. A következő lépés a konkrét együttműködés kialakítása lehet a hasonló profilú magyar regionális tudás-központok és olasz technológiai körzetek között. Olaszország egyik legfontosabb partnerünk a multilaterális TÉT kapcsolatok tekintetében is, és az eddig támogatott bilaterális projektek sikeresen készítették elő közös részvételünket a COST, a piac közeli EUREKA, a NATO és az EU-s K+F pályázatokon is.

4. A TÉT attasé tevékenysége

Olaszország hazánknak TÉT diplomáciai szempontból is fontos partnere. Ezért a római TÉT attasé napi feladatai rendkívül változatosak, összetettek és szerteágazóak a tudományos és technológiai együttműködés további elősegítése területén.

Információs munka

Az olasz K+F magyarországi naprakész nyomon követhetősége érdekében rendszeresen – döntően első kézből származó – információkat terjesztettem fel hivatalos E-mail-ek, jelentések, táviratok és hírlevél-hírek formájában olyan fontos témákban, mint az olasz TÉT politika alakulása, az egyetemek és kutatóintézetek helyzete, a vállalati innováció kérdésköre, az egyes területeken létrejövő kiválósági központok és technológiai körzetek, Olaszország környezetvédelmi és energetikai kutatásai, az Európai Kutatási Térséghez való kapcsolódása.

Tájékoztatás, promóció

A célzott TÉT tájékoztató tevékenységem az alábbiakban foglalható össze:

- A magyar K+F konferenciák, pályázatok és ösztöndíjak felhívásainak terjesztése,
- Az otthonról kapott K+F anyagok terítése az olasz szakintézményekben, szaksajtóban,
- Előadások tartása felkérésre a magyar K+F-ről,
- A bejövő TÉT –érdeklődések szakszerű megválaszolása,
- Személyes tájékoztatás olasz K+F döntéshozóknak,
- Sajtókommunikék készítése a magyar vonatkozású TÉT eseményekről,
- Az olasz TÉT rendezvények mentén tájékoztatás a magyar tudományról,
- Új TÉT vezetők megkeresése és tájékoztatása,
- Olasz előadók felkérése magyar konferenciákra,
- A magyar tiszteletbeli konzulok képbén tartása K+F ügyekben,
- A WSF olasz meghívottjai körében az esemény promóciója,
- Az új magyar TTI stratégia angol változatának terjesztése,
- A kétoldalú TÉT pályázat eljuttatása minden potenciális érdeklődőhöz.

Kapcsolatépítés

Aktívan részt vettem az olasz tudományos élet rendezvényein, és az első három évben kialakított kapcsolati kört igyekeztem bővíteni az államigazgatás, a kutatóintézetek, az egyetemek, a vállalatok, a regionális TÉT szervezetek és a Diplomáciai Testület TÉT felelősei köréből. Folyamatosan tartottam a kapcsolatot a magyar-olasz kétoldalú kormányközi projektek olasz és magyar témavezetőivel is. Kiváló munkakapcsolatot ápoltam a budapesti olasz nagykövetség felkészülő TÉT attaséjával. A természettudományok és a társadalomtudományok közti interdiszciplináris területek által

megkövetelt együttműködésre törekedtem a Római Magyar Akadémia tudományos igazgatóhelyettesével is.

Forrásfeltárás

Folyamatosan közvetítettem haza az olasz TÉT - pályázati, ösztöndíjas és egyéb együttműködési lehetőségeket, EU-s partnerkereséseket, és tájékoztattam az érdeklődő potenciális olasz partnereket a kétoldalú, EU-s és egyéb multilaterális TÉT kooperáció lehetőségeiről hazánkkal.

Delegációs munka

Javaslatomra és szervezésemben került sor dr. Lippényi Tivadar NKTH elnökhelyettes észak-olaszországi útjára és kétoldalú tárgyalásaira 2007 februárjában. Minden jelentkező, Rómába érkező TÉT delegáció munkáját a helyszínen segítettem az általuk igényelt módokon. Kiemelt rendezvény volt a 2007. május 21-én az ENSZ és az olasz innovációs és közszolgálati miniszter hivatalának szervezésében Rómában megrendezett „Regional European Forum on Reinventing Government: Creating the Public Administration of the Future” – című konferencia, melynek házigazdája Luigi Nicolais, olasz innovációs miniszter volt. A magyar delegációt a Nemzeti Fejlesztési Ügynökség illetékes igazgatója vezette.

Tanácsadás, döntés-előkészítés

A kikerkező állami vezetők és a nagykövet részére, az ő szintjükön felmerülő K+F+I kérdésekben döntés-előkészítő dokumentumokat, ill. tárgyalási háttéranyagokat készítettem.

Részvétel a nagykövetség nem TÉT területeken folytatott tevékenységében

A beszámolási időszakban a TÉT kapcsolatokon kívül a környezetvédelmi, az informatikai és távközlési, az egészségügyi kapcsolatok ápolása, valamint a Római Magyar Akadémia elsődleges felelőssége mellett a köz- és felsőoktatási kapcsolatok nagykövetségi koordinációja is feladataim közé tartozott. Politikai területen a Latin-Amerikával és a szub-szaharai Afrikával kapcsolatos olasz külpolitikát kellett nyomon követnem. A sajtóattasé állandó helyettesítőjeként, távollétében egyike voltam a legtöbb sajtószemlét készítő munkatársaknak. Esetenként – nagyköveti döntés alapján – ifjúsági, munkaügyi, esélyegyenlőségi, non-proliferációs, kulturális, gazdasági és oktatási ügyeket is közvetlenül gondoztam.

Mindez kapcsolattartást igényelt Magyarországon az NKTH, a KüM, az MTA, a KVVM, az EüM, és az OKM illetékeseivel; Olaszországban pedig a KüM, a Felsőoktatási és Kutatási Minisztérium, a Gazdaságfejlesztési Minisztérium, a Környezetvédelmi Minisztérium, a Közszolgálati és Innovációs Miniszter Hivatala, az Egészségügyi Minisztérium, valamint az Olasz Rektori Konferencia és a Nemzeti Kutatási Tanács (CNR) szakreferenseivel.